

ושננתם

בשבילי האורות של תורות
הנגלה והנסתר המשולבים

ערב שבת קודש ויקהל. פרשת שקלים תשפד
אליהו רוזמרין. ירושלים עיה"ק תובב"א

מאמר:

בין לבוש ובושה, לשבת ותשובה

ענינים שהתבארו במאמר זה

א. תפקיד הבגדים.	ד. מהות התשובה.	ז. איסור שעטנז.
ב. תפקיד הבושה.	ה. מהות השבת.	ח. מצוות ציצית.
ג. מהות חטא עה"ד.	ו. מהות בגדי כהונה.	ט. אורות המקיפים.

א. התפקיד הכפול של הבגדים. ורגש הבושה בנפש:

בפרשת תצוה, תורתנו הקדושה מתארת את **בגדי הכהונה**, המיוחדים לאהרן ובניו. בגדים אלו, הם חלק אינטגרלי מעצם המשכן. והמקדש. הבגדים הלבנים המיוחדים לכהונה, מבליטים את מעמד המיוחד של הכהונה. והכהנים. בגדיו המיוחדים לכהן גדול, מבליטים את מעמדו הרם של הכהן הגדול מאחיו. לשם הבנת מהותם של בגדי הכהונה. נדרש הבנה מעמיקה במהות הבגדים. ותפקידם.

הבגדים משמשים לאדם בשני מטרות. **א. נראות. ב. התכסות.** מטרה א: נראות מסוימת, כפי אופי הבגדים שהאדם לובש. מטרה ב: התכסות מפני הזולת, באמצעות לבוש מסתיר.

ראשית נבאר את מהות הבגד כ**התכסות**:

הבושה הוא אחד הרגשות המהותיים והקמאיים ביותר באדם. מגיל צעיר מאוד, האדם נחשף לרגש הבושה, שהולכת ומתפתחת בנפשו. והוא מתמודד מולה כל ימי חייו. לצורך הבנת הבושה, יש להקדים: האדם מורכב משני חלקים. **פנים. חוץ.** הפנים: הוא עולמו האישי והמכוסה. החוץ: הוא העולם מחוץ לאדם. כאשר אדם נמצא לבדו,

הוא חי את **הפנים** האישי שלו. רק כאשר הוא נחשף לזולתו, הוא חייב לגשר בין הפנים האישי שלו **לחוץ**.

כאשר הנפש נחשפת **לחוץ**. הוא מגינה על **הפנים** האישי שלה באמצעות **הבושה**. הבושה יוצרת מחסום בין האדם והעולם החיצון, והוא משמר את האוטונומיה האישית שלו. לדוגמא: אם האדם מתבקש להשמיע את קולו ברבים, והוא אינו מוכשר לכך דיו. הנפש מגינה על המרחב האישי באמצעות **בושה**. האדם מתבייש להתבזות בעיני הרבים, ואינו משמיע את קולו.

הבושה מתפתחת בנפש, באמצעות **השכל**. ההשכלה מאפשרת לאדם להכיר בעולם **שבחוץ**. בכך נוצר פער בין המרחב האישי הפנימי לבין העולם שמבחוץ. כתגובה וכחוסן הנפש מפתחת בושה, הסוככת בין המרחב הפנימי, והעולם החיצון. לכך: מי שאין לו שכל. אינו מפתח בושה. ילדים קטנים, או אנשים חסרי דעת. אין להם בושה¹.

ההגנה שהנפש מפתחת, בין המרחב הפנימי לעולם החיצון. בא לידי ביטוי במוכנים שונים. אחת מהם: **הבגדים**. הבגד יוצר חיץ, בין הפנים של האדם והחוץ. באמצעות הבגדים האדם **מכסה** את **הפנים** שלו, בפני זולתו. המביט באדם הלבוש בבגדיו, רואה את הבגד, ואינו יכול להביט פנימה לתוך עולמו הפנימי של הלבוש. לכך נקרא הבגד **לבוש**. שהוא מכסה על **הבושה**, בכך שהוא חוצץ בין הפנים והחוץ.

מהות הבגד כמעצב **נראות**:

בגדים ולבושים רבים קיימים בעולם. וסוגי המלבושים משתנים בהתאם לסוג החברה. התרבות. המעמד. הדת. **הבגדים מסמלים את האדם הלבוש בהם**. והאנושות רגילה לזהות את האישיות הלובשת באמצעות הלבוש. קבוצות שונות שרצונם לייצר זהות קולקטיבית מסוימת, לובשים לבוש זהה לכל אנשי הקבוצה, ובכך הם מזוהים כקבוצה נבדלת, כפי אופי הבגדים.

הבגד **מעצב את דמות הלובש**, בעיני זולתו. והיא יוצר תקשורת בין האדם הלבוש, לאדם המתבונן בו. המלבוש מזהה את עולמו הפנימי של האדם הלבוש. מעמדו. גילו. טעמו. השכלתו. דעותיו. ואופיו האישי. וכאשר אדם צופה בחברו, הוא מתקשר עמו

¹ ראה: דיון חכמי התלמוד במסכת בבא קמא דף פו: על הבושה של אדם בזמן שהוא יושן.

באמצעות לבוש, טרם דיברו ביניהם כלל בשפה אנושית. בכך: **הלבוש משמש כשפה אוניברסלית בין אנשים**, ונטוע עמוק בתודעה, כשפה בפני עצמה.

כשם שהלבוש מעצב את דמות הלבוש בעיני זולתו. כך הלבוש מעצב את דמות הלבוש בעיני עצמו. הלבוש מעצב על התודעה של הלבוש, ומשפיעה על דפוס התנהגותו. קבוצות שונות בחברה, מטמיעים דפוס חשיבה קולקטיבי בתודעתם של חברי הקבוצה, באמצעות לבוש אחיד, המותאם לדפוס החשיבה המתבקש.

שתי השימושים של האדם בבגד: **הנראות. ההתכסות.** מקיימים יחסי גומלין ביניהם. הלבוש משתמש בבגד ככיסוי המרחב הפנימי שלו. וכאמצעי הגנה שלא יתבייש בפני העולם החיצון. בכך **הלבוש והבושה** מקיימים אינטראקציה מושלמת. במקביל לשימוש **ההתכסות**, האדם משתמש בבגד **לעיצוב האישיות הפנימית** שלו. הבגדים מביעים את האישיות הפנימית באמצעות סוג הביגוד.

קיצור: האדם משתמש בבגדים לשני מטרות: **התכסות. נראות.** בשימוש ההתכסות: הבגד מגן על המרחב הפנימי של האדם, באמצעות כיסוי **בגד**. בשימוש זה הבגד **סוכך ויוצר חיץ בין הפנים לחוץ**. בכך **הלבוש מונע מהאדם בושה**.

בשימוש הנראות: הבגד משדר ומביע את המרחב הפנימי של האדם **מהפנים לחוץ**. סוג הבגד וצורת הלבישה שלו, יוצרים **שפה** ותקשורת כשפת גוף. שימוש הנראות: משמש כצורה כפולה. הוא מביע את עולמו הפנימי של הלבוש. אך גם מעצב את עולמו הפנימי של הלבוש בעצם הלבישה **מהחוץ לפנים**.

ב. חטא אדם הראשון. חטא עץ הדעת. הבושה. והבגדים:

אדם הראשון וחווה, נבראו ללא בגדים. כאשר אדם הראשון נברא, הקדוש ברוך הוא מזהירו שלא יאכל **מעץ הדעת**. כל עוד שאדם הראשון לא אוכל מעץ הדעת, הוא אינו נזקק לבגדים. כאמור: **הבושה נובעת מהשכל**. אדם שאין בו דעת ושכל, אינו מתבייש. הוא חי בשלימות עם החלקים הטובים שבו, לצד החלקים הרעים שבו. רק השכל, יוצר באדם הבנה, שאת החלקים הרעים צריך להסתיר.

השכל מייצר צורך **בנפש**, להסתיר את החלקים הרעים. הנפש יוצרת רגש **הבושה**. וכך האדם ממחר להסתיר את החלקים הרעים שבו. לכך: ילד קטן, ששכלו אינו מפותח, **חי בשלימות** עם כל החלקים והרבדים שבו. רק כאשר הילד **משכיל**, הוא מבין ומפתח התכחות לחלקים הרעים שבו. הוא מייצר בושה, ובאמצעות רגש זה, הוא מדכא ומסתיר את הרבדים והחלקים הרעים שבו. בכך האדם **חצוי**, ואינו חי בשלימות עם עצמו.

בעומק יתר: טרם פיתוח השכל באדם. הוא חי רק את המרחב הפנימי של עצמו, ואינו מכיר את העולם שמחוץ. כל עוד האדם לבדו, הוא חי בשלימות עם כל החלקים והרבדים שבו. רק כאשר הוא מפתח שכל והבנה, שקיים עולם חוצה לו. עולם שצופה עליו מבחוץ. הוא מפתח בושה, בכדי להגן על עצמו מהעולם שמבחוץ.²

כאשר אדם הראשון חי עם חווה בגן עדן. לא היה בהם דעת. והם חיו בשלימות עם כל החלקים והרבדים שבבריאה. אדם וחווה נבראו מאוחדים, והם חיו רק את עולמם הפנימי.³ בלי להתקשר בעולם שמחוץ להם. כאשר אדם הראשון אוכל מעץ הדעת, הוא מגלה את העולם שמבחוץ, ומגלה שהקדוש ברוך הוא צופה עליו מבחוץ. הוא מגלה את החלקים הרעים שקיימים בו. ומייצר בנפשו בושה. הוא מתכסה ומסתיר את הפנים שלו. באמצעות בגד עשוי מעלה עץ תאנה.⁴

במובן של חטא אדם הראשון, הבגד מסמל את השקר והבגידה.⁵ כאשר אדם בוגד בחברו, הוא עושה זאת בסתר. כך הבגד בוגדת ומשקרת על העולם שמבחוץ, ומכסה את האמת שמבפנים. לדוגמא: כאשר עני לובש בגדי עשיר, הבגד שלו בוגד באלו שמביטים בו, והוא מכסה על האמת הפנימית.⁶

² וכך הסכימו, גדולי חוקרי רגש הבושה. בתורת הנפש. שהבושה נוצרת, רק כאשר אדם מפנים שמישהו מבחוץ צופה בו. נתנו לכך ציור: כמו אדם שמציץ על זולתו, מהחור של המנעול.
³ זוהי הסבר, לסוגיות חכמינו בתלמוד [מסכת ברכות דף סא. עירובין דף יח. בראשית רבה פרשה ח, א] אדם הראשון אנדרוגינוס נברא. וזו מפתח להבנת כמה סוגיות של אנדרוגינוס.
זוהי ההסבר למה שאנו פוגשים תדיר בכתבי האר"י, שכל עוד זו"ן מחוברים אחור באחור. אין גישה לחיצוניים להתחבר אליהם. החיבור אחור באחור, היא האחדות הפנימית, שמנותקת מהעולם החיצוני.
⁴ זהו עומק מחודש, בהבנת ההסבר המפורט של רבינו האר"י, לחטא עץ הדעת. כפי שמוסבר בכתביו. ורחובות הנהר לרבינו הרש"ש.

טרם אכילת האדם מעץ הדעת היה הטוב והרע מחוץ לאדם. ורק כאשר אכל מעץ הדעת הם נכנסו פנימה. לפי דרכינו ההבנה בזה: טרם פיתוח הדעת, הקונפליקט בין הטוב לרע אינו קיים. בעולם הפנימי שבאדם. רק כתוצאה מפיתוח הדעת האדם מכיר את העולם שמבחוץ. ובכך הוא מייצר קונפליקט פנימי בין הטוב והרע שבו.

⁵ בגד בא"ת ב"ש: שקר.

⁶ שורש הבגד והבגידה: גד. גד, מסמל את הגדם. הגדיעה. החיתוך. כוח זה מיוצג בעולם בשבט גד. שבט זה נולד בבגידה [ראה: תורה שלימה, כשר. פרשת ויצא אות לד]. והוא מסמל את החיתוך והמהירות. ראה לדוגמא: כתלינו כרך יד. מאמר ר' רפאל יעקבי. ועוד.
שבט גד. הוא שורש הבגד החותך וגודם את החוץ מלהיכנס פנימה. והוא גם חותך את נחלת ישראל בעמדו מחוץ לגבול. שבט גד הוא הבגד של ארץ ישראל. ומבדיל בינו לבין חוץ לארץ. שבט זה בכוחו להפוך את הבגידה של גד, לחיבור באמצעות הבגד. כאשר יהיה לעתיד לבוא.

פיתוח הדעת באדם. שבאה כתוצאה מחטא אדם הראשון. יוצרת את הצורך בשימוש
הבגד **כהתכסות מפני החוץ**. אולם במקביל נותנת לאדם חיבור **לעולם שמבחוץ**. כיון
שהאדם מכיר את העולם החיצון. הוא משתמש בבגד **כנראות** ראויה בהתאם לעולם
החיצון. בכך ניתנת לאדם הזדמנות, **לעיצוב** חיובי של המרחב הפנימי שלו, באמצעות
הבגד. לבישת הבגד **כנראות טובה**, יוצרת תודעה חיובית אצל הלובש. בכך האדם
משתמש **בבגדים** בשימוש חיובי **מהחוץ לפנים**.

בעולמו של הקדוש ברוך הוא, החטא והתיקון כרוכים יחדיו⁷. אכילת עץ הדעת,
המפתחת בושה וצורך להשתמש בבגד **ככיסוי**. נותנת הזדמנות לפתח **ולעצב** את
המרחב הפנימי, באמצעות השימוש בבגד **כנראות טובה**. המעצבת אם האדם הלובש.
בכך: האדם מהפך את ההשפעה של **הדעת על הבגד**. להשפעה של **הבגד על הדעת**.
זוהי תיקון חטא עץ הדעת⁸.

ג. הבגדים. האורות המקיפים. הבושת. והשבת:

היכולת של הבגדים, להקרין ולהגשים את המרחב האישי של הלובש **מהפנים**
לחוץ. וכן הכוח ההפוך של הבגדים, להשפיע על האדם הלובש אותם. והיכולת שבהם
לעצב תודעה חדשה מהעולם החיצון לתוך המרחב האישי הפנימי של הלובש. **מהחוץ**
לפנים. נובע מכוחם ומעלתם של הבגדים. הבגד מקיף את האדם הלובש בהם, ומגן
עליו. מפני הקור. ומפני העולם שמחוץ לאדם. הסיבה לכך: הבגדים הם **אור המקיף** של
האדם.

הסבר הדברים: כאמור, האדם ביסודו חי ופועל רק בתודעה **הפנימית** האישית שבו.
השכל מפתח את היכולת של האדם להכיר את העולם **שמבחוץ**. כאשר האדם משכיל
להכיר עולם שמחוצה לו. הוא חי בתודעה כפולה. **העצמי שלו**. **העולם שמבחוץ**.
הבגדים של האדם גם הם משמשים בשימוש כפול. **כיסוי והגנה לעצמי הפנימי**. **אמצעי**
ביטוי בין העולם הפנימי לחיצוני.

הכוח הזה של הבגד כמתווך בין הפנים לחוץ. הוא **האור המקיף** את האדם. האור
המקיף הוא כוחות נפש של האדם, שאינם מיושבים ומחוברים **לעצמי שלו**. חלקי נפש

⁷ זוהי מאמר חכמינו בתלמוד בבלי. מסכת **סנהדרין** דף ע: **בדבר שקלקלו בו, נתקנו**.

⁸ ענין זה. הוא כוונת הזוהר הקדוש: שהכותנות **אור** נהפכו **לעור**. ועל זה דרושים ארוכים של רבותינו
האר"י הרש"ש הרמח"ל הגר"א והלשם. ובספרי החסידות האריכו בזה אין סוף.

אלו **מרחפים ומקיפים** את העצמי. והם עומדים בעולם **שבחוץ** ביחס לעולם הפנימי של האדם. חלקי נפש הללו אינם נכללים **בעצמי**, כיון שהם **גדולים ומקיפים** יותר מהעצמי הפנימי. לכך: ביכולתם של **המקיפים** לתווך בין הפנים של האדם, לעולם הגדול שמבחוץ.

חלקי הנפש המקיפים הללו, באים לידי ביטוי בין השאר **בבגדיו** של האדם. הבגדים מגינים. סוככים. ומתווכים. בין הפנים לחוץ. ונדמה שהבגדים עומדים כמתווך בין המרחב הפנימי, לעולם שבמחוץ. הבגדים מסגירים את התוך הפנימי של האדם, **מהפנים לחוץ**. וגם מעצבים את התוך הפנימי של האדם, **מבחוץ לבפנים**. הבגדים מבדילים ומקשרים בין האדם והסביבה בו זמנית. הם יוצרים סביבו אוטונומיה פרטית. כמשל **ענני הכבוד** סביב עם ישראל.

הנביא ישעיה⁹ אומר על השבת: **וכבדתו מעשות דרכיך, פירשו חכמינו¹⁰: שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול**. חכמינו מלמדים אותנו, שהכבוד של השבת, בא לידי ביטוי בבגדים מיוחדים לשבת. כיון שהבגדים מכבדים את האדם. לכך היה רבי יוחנן רגיל לקרוא לבגדיו **מכבדותי**. הבגדים יוצרים כבוד לאדם. הבגדים הם חלקי הנפש הגדולים המקיפים, שיוצרים מראה של **כבוד ויופי חיצוני**, ובכך הם משפיעים ומעצבים את האדם הפנימי **מהחוץ לפנים**.

בשבת העולם כולו שב **בתשובה**. מהות ענין **התשובה** היא: התיקון לחטא **הבושה** של עץ הדעת. כיון שאוכל אדם מעץ הדעת, מתפתח בנפשו בושה. **הבושה** היא **מחסום בנפש**, מלשון **בושש**: עיכוב¹¹. כלומר: הבושה על אף שנוצרת בכדי להגן על הנפש. היא גם עלולה **לחסום ולעכב** את ההתפתחות התקינה של כוחות הנפש. **חכמי תורת הנפש** כיום מסכימים: שרגש הבושה שאינה מווסת נכון, יוצרת חסמים ופוגעת בנפש. הרגש אמור להיות מווסת **במינון מסוים בלבד**, ואסור שהיא תחסום את השאיפות והפוטנציאליים הפנימיים של האדם.

⁹ פרק נח פסוק יג.

¹⁰ תלמוד בבלי **מסכת שבת** דף קיג. ראה גם בבלי **מסכת בבא קמא** דף צא: ירושלמי **פאה** פרק ח הלכה ז.

¹¹ התנועה בנפש האדם למהירות וחפזון, נובעת מחטא עץ הדעת. לכך כאשר העם לא ראה את משה **במהירות**, וירא כי **בושש** משה. יצרו את העגל. העולם טומן בתוכו עיכוב מולד וחוסם **בושה יסודית ומעכבת**. ובחופזת האדם הוא עלול לחזור לחטא עץ הדעת פעם אחר פעם. זוהי שורש שבט **גד** שחותכים במהירות ויוצרים את **הבגידה**. כפי שכבר הובהר. המטרה היא: **שימוש בחסם והעיכוב בשביל לשנות את כוחות הרוע**. לא לנסות לדלג מעליהם.

הבושה נוצרה כתוצאה מהתפתחות הדעת. והיא מיועדת להבא את האדם לתיקון ולא לשבירה. השימוש הנכון בבושה: לזהות את הרבדים הרעים שבמרחב האישי, ובאמצעות הבושה מהעולם שבחוץ לתקן את הרבדים הללו. ולא לייצר קיפאון עצמי ובריחה לעולם הבושה. כך האדם מהפך את הבושה לתשובה. ומייצר מלבושים של תשובה. במקום בושת.

יום השבת היא יום של שיבה לעצמי הפנימי. יום התשובה¹². ביום זה העולם מאט את התנועה והריצה, ומתכנס בתוך האני הפנימי. ביום זה האדם יכול להשתמש נכון ברגש הבושה בכדי להפוך אותה לתשובה. מלבושי השבת מעצבים לאדם עולם רוחני מהמקיפים שמבחוץ. בגדי השבת מקרינים מהחוץ לפנים. בגדי השבת. הם מלבושי התשובה. מלבושי הכבוד. לכך הפליגו רבותינו במעלתם של בגדי שבת. שבכוחם לעצב את הפנימיות של האדם מחדש. ונוצצת בהם אורם של בגדי הכהונה¹³.

ד. דברי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. במהות בגדי כהונה. ותיקון חטא עץ הדעת:

כאמור, טרם חטא אדם הראשון, האדם חי בשלימות עם כל החלקים והרבדים הקיימים בו. הטוב לצד הרע. אכילת עץ הדעת יוצרת אצל האדם דעת ושכל. בכך האדם מפתח הכרה להכיר את העולם שמבחוץ למרחב האישי. אז נוצר צורך באדם להסתיר ולהתכחש לרבדים הפחותים שבו. לצורך התגוננות נפש האדם מייצרת בושה, ואז נוצר לאדם צורך להתכסות בלבוש.

אלא שבד בבד עם החטא, האדם מודע לעולם שמבחוץ. בכך נפתחת לפניו אפשרות להתחבר לעולמות שונים מחוץ לאדם. החיבור של האדם לעולם שמחוץ לו, יכול לעצב ולגבש תודעה חדשה ושונה, לתוך המרחב האישי. התקשורת של המרחב הפנימי לחוץ, נעשה באמצעות חלקי הנפש המקיפים של האדם. שהם ממצעים בין הפנים והחוץ. הבגדים המקיפים את האדם, הם בגדי כבוד, שמעצבים ומגבשים את דמות האדם הלושב אותם.

תיקון חטא אדם הראשון. נוצר דווקא מכוח הדעת והשכל. ומכך שהאדם נחשף לעולם שמבחוץ. ההכרה בחלק הרוע שבמרחב הפנימי שבאדם, מזמין הזדמנות לתיקון הרוע. כוחה של הדעת למזג את הרע בתוך הטוב. האדם משתמש בכוחות הנפש המקיפים, כוחות שמחברים בין המרחב הפנימי לעולם החיצון. בלבישת בגדים הולמים

¹² בתיקוני זוהר דף ה: בראשית: ירא שבת. בושת.

¹³ ראה: השבת בקבלה ובחסידות, קרסיק. עמוד 220 והלאה. ורבי הלל מפאריטש ז"ל, האריך בדרשותיו על מעלתם של הבגדים בכללות. ודבריו מובאים כסדר בתורת חסידות חב"ד.

ונקיים, מתקיימת השפעה גם לעבר הפנים, והמרחב האישי. בכך האדם משפיע גם על הרובד של הרוע, ומחבר אותה לרובד הטוב. **זו כוחה של הדעת.** כוח איחוד והחיבור בכך האדם מהפך את **המלבושים**. ממלבוש של **בושה**. למלבוש של **כבוד**. לבוש שמעצב ומגבש ומהפך את משמעות הבגדים, מכיסוי, לבגדי כבוד.

המשכן והמקדש, הם המקומות שבהם מתגלה **שלימות הבריאה והאדם**. והם נועדו לחיבור מחודש בין האדם והאלוקים. במקומות מקודשים אלו, **נתקן חטא אדם הראשון**. במשכן ובמקדש מרחף רוח אלוקי, והאדם מתחבר **למקיפים הגדולים של עוצמת המקום**, ומהפך את הרע שבו לטוב¹⁴.

עבודת המקדש נעשה באמצעות הכוהנים, כאשר הם לבושים בגדי כבוד. בגדים שיש בהם קדושה עצמאית אצילית. באמצעותם מתקיימת **השפעה על הכוהנים** מהחוץ לפנים. הבגדים הכוהניים **מהפכים** את הרע לטוב. ומתקיים תיקון ושלימות לחטא אדם הראשון¹⁵. כאשר הקדוש ברוך הוא מצווה למשה רבינו על הכנת בגדי כהונה, נאמר בתורה¹⁶: **ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך, לכבוד ולתפארת**. בגדי המשכן. בגדי כבוד ותפארת הם. מלבושים של תיקון. מלבושים של אצילות¹⁷.

חכמינו אמרו¹⁸: **בגדי כהונה מכפרים**. כלומר: עצם הבגדים בכוח קדושתם, יוצרים השפעה על האדם, ובכך נתקן החטא הקדמון¹⁹. הכפרה של בגדי כהונה, נעשה בזכותה

¹⁴ לכך אמרו **במדרש רבה** בראשית פרק סה פרשה כב: **וירח את ריח בגדיו, אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו**. וכשנכנס יעקב נכנסה עמו ריח גן עדן. כי יעקב אבינו הפך את הבגידה לגן עדן.

¹⁵ בתלמוד בבלי מסכת **יומא** דף לה: אמרו עליו על רבי אלעזר בן חרסום. שעשתה לו אמו כתונת משתי ריבוא ולא הניחוהו אחיו הכהנים ללובשה. מפני שנראה כערום. עומק הענין: מלבושי הכהונה מתקנים את חטא אדם הראשון. מדריגה שבו בני אדם מהלכים ערומים. **זוהי מדריגתו של רבי אלעזר בן חרסום**. אלא שאחיו הכוהנים מנעו ממנו עבודה כזו. מפני המון העם שלא נמצאים במדרגה זו. ¹⁶ **שמות** פרק כח פסוק ב.

¹⁷ בנותן טעם: לציין את דברי החינוך מצוות צט המפורסמים: **מְשָׂרְשֵׁי הַמִּצְוָה: הַיְסוּד הַקְּבוֹעַ לְנוּ, כִּי הָאָדָם נִפְעַל לְפִי פְעֻלוֹתָיו, וְאַחֲרֵי מַחְשְׁבוֹתָיו וְכֹנְנוֹתָיו. וְהַשְּׁלִיחַ הַמְּכַפֵּר, צָרִיךְ לְהִתְפַּיֵס כָּל מַחְשְׁבוֹתָיו וְכֹנְנוֹתוֹ אֶל הָעֲבוֹדָה. עַל כֵּן רְאוּי לְלָבוֹשׁ בְּגָדִים מִיְחָדִים אֵלֶיהָ. שֶׁכְּשֵׁי־תַכְּלֵל בְּכָל מְקוֹם שֶׁבְּגוֹפוֹ, מִיַּד יְהִי נִזְכָּר, וּמִתְעוֹרָר בְּלִבּוֹ לִפְנֵי מִי הוּא עוֹבֵד. וְזֶה כַּעֲיֵן תְּפִילִין, שֶׁנִּצְטוּוּ הַכֹּל לְהַנִּיחַ בְּקֶצֶת הַגּוּף, שֶׁיְהִי לְזִכְרוֹן מִחֻשְׁבֵּת הַכֶּשֶׁר. וְאַף עַל פִּי שֶׁגַם הִפְהוּ הָיָה מְנִיחַ תְּפִילִין, לְגַדֵּל עֲנָנוֹ הָיָה צָרִיךְ גַּם זֶה.** ¹⁸ תלמוד בבלי. **זבחים** דף פח:

¹⁹ פני מנחם תשנג. ומציין, שפירושו דלא כרש"י. המפרש במסכת יומא דף עב: מפרש: מכיון שעל ידם מקריבים קרבנות המכפרים. אלא כפשטות לשון הגמרא.

של תשובה. **התשובה** היא התיקון לחטא **הבושה** של עץ הדעת. כאשר אדם משתמש **בדעת** שבו, לתיקון המרחב העצמי הפנימי, הוא מהפך את הלבושים שלו, **מלבוש** של **בושה**. **ללבוש** של **תשובה**. לכך אמרו חכמינו²⁰: שאדם הראשון מיד שעשה תשובה לבש בגדי כהונה גדולה.

ביתר עומק: חטא אדם הראשון היה בכך שהוא התוודע לעולם **שמבחוץ**. לכך גם הפגם שנוצר בעקבות החטא, אינו פגם **בעצמיות** האדם אלא **בחוץ**. כאשר האדם משתמש בחוץ כאמצעי לתיקון החטא. אז החטא נעלם מאליו. לפי שכל החטא אינו אלא **במקיף החיצוני** של האדם. וכיון שהמקיף נהפך לאלמנט חיובי, לא קיים **ממד של חטא**. בזמן הזה שאין לבישה של בגדי הכהונה בפועל. אמצעי התיקון נעשה, באמצעות הלימוד **בפרשיות** בגדי הכהונה. לימוד התורה **בדעת ובשכל** האדם, יוצרת מהפך בתודעה שבדעת. ובכך מתקיים השפעה מהחוץ למרחב הפנימי. לתיקון העצמי. ותשובה²¹.

²⁰ **מדרש רבה** במדבר פרק ד פרשה ח.

²¹ הבנה זו, פותחת שער, להבנת היסודות ההלכתיות של בגדי כהונה [נכתב בקיצור].

רבותינו חקרו: האם בגדי כהונה הם דין **בעבודה**, או דין **בכהן**. כלומר: האם בגדי כהונה נצרכים בכדי שיוכל הכהן בפועל לעשות את **העבודה**. אבל הכהן עצמו אינו זקוק לבגדים. או שכהן בלא בגדיו **אינו בגדר כהן**, וממילא אינו יכול לקיים את העבודה.

רבותינו ציינו כמה סוגיות עיקריות בחקירה זו.

א. בתלמוד בבלי מסכת זבחים דף יז: יח. הובאו שני לימודים לדין מחוסר בגדים. 1. וחגרת אותם באבנט והיתם להם כהונה לחוקת עולם. בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם. אין בגדיהם עליהם. אין כהונתם עליהם. 2. לימוד משתווי יין, שמחוסר בגד פוסל עבודה.

לפי הלימוד הראשון **הפסול הוא בעצמיות של כהן**. לפי לימוד שני **הפסול הוא בעבודה**.

ב. בזבחים דף יח: נחלקו רבותינו **רב ושמואל**. בקריטריונים הנדרשים למידות בגדי הכהונה. **לרב**: הכל תלוי בלבישה, ולא משנה המידה עצמה. **לשמואל**: המידה צריכה להתאים לכהן. החילוק ביניהם למשל: כהן שלובש בגד קצר, באופן שצורת הלבישה מתאימה לכהן. לפי שמואל הבגד פסול. לפי רב עבודת הכהן כשירה.

לפי רב **דין הבגדים בעבודה**. לפי שמואל **דין הבגדים בכהן**.

ג. בתלמוד בבלי קידושין דף לו. יש מיעוט לנשים מעבודה. רבותינו הראשונים מתקשים, הרי היא מחוסרת בגדים. כמו כן עבודת משה רבינו בשבעת ימי המילואים נחלקו רבותינו האם הוא היה זקוק לבגדי כהונה [ראה רש"י זבחים יט: דבירו המתחיל משה. ושיטה מקובצת. מסכת תענית דף יא: עבודה זרה דף לד.]. כמו כן דנו רבותינו בזר שעבד האם חייב שתיים. ראה: תוספתא קרבנות פרק יב הלכה ז. כמו כן האריכו לפרש את דברי הרמב"ם בזה. ראה: בית יצחק כרך לב. מלך שלום רוזנר. עמוד 452 ואילך.

בסוגיית הכהונה ביארנו את הדיון הזה. שהמקורות הללו מצביעים על כך, שלכהן יש שני רבדים. רובד הכהן הטבעי. שזה קיים אף בלא בגדים. ורובד הכהן המקדשי. שזה אינו קיים בלא בגדים.

דברים אלו מתקשרים הייטב עם מאמרנו. הכהן מקבל את קדושתו באמצעות המקיפים של בגדי כהונה. בגדי הכבוד. בגדי הקודש. ואם הוא לבוש בבגדים רגילים. הרי שבגדיו הם בגדי בושת. וכרוכים בחטא אדם הראשון.

ה. בגדי שעטנז. הבושה. ומצוות ציצית:

טרם אכל האדם מעץ הדעת, היו הגבולות שבין הטוב והרע ברורים וידועים. האדם חי בשלימות עם שני הרבדים הסותרים שבו, הטוב והרע. אכילת עץ הדעת פוקחת עיני האדם, ומפתחת תודעה חיצונית של עולם שמבחוץ. האדם לפתע מכיר בחסרונו של הרע, ומפתח בנפש רגש של בושה. באמצעותה הוא מתבייש ומסתיר את רובד הרוע הקיים בו, באמצעות הבושה והלבוש.

בנוסף לבושה, אכילת עץ הדעת יוצרת בלבול וטשטוש בגבולות שבין הטוב והרע. כיון שאדם מתבייש ברובד של הרוע, הוא משתמש בדעת כדי לטשטש את הרוע, ולמזער את מציאותה. ואף מנסה להציג את הרע, כאילו היה טוב. בלבול זה וטשטוש הגבולות, הוא השורש של איסור שעטנז בתורה.

המצוות נועדו לתקן את חטא והבושה שנוצרה מאכילת עץ הדעת. לפיכך התורה מצווה על האדם, להפריד בין הטוב והרע במלבושיו, בכדי שלא ייוצר טשטוש הגבולות, באמצעות לבושו מהחוץ לפניו.

כפי שכתבו רבותינו הראשונים, הצמר מתקשר להנהגת החסד. הפשתן מתקשר להנהגת הדין. שני הרבדים של חסד ודין, הם הנהגות שונות. הפוכות. ולכאורה גם סותרות. שעטנז הוא בגד שמעורבים בו שני הכוחות, וכאשר אדם לובש בגד שעטנז, הם פועלים עליו מהחוץ לפניו, ויוצרים אצלו ערבוב בין המושגים טוב. ורע. לבוש של שעטנז מעורר ומעצים את הבושה של הרוע, מכיון שהוא שובר את ההפרדה בין הרבדים, ומטעה את הדעת המבדילה ומבחינה בין הרבדים. כך האדם מתקשה להסתיר את הרוע, והלבושים נהפכים לבושה.

לכך, כאשר אדם לבוש בבגדי כהונה. שהם בגדי הקדושה, בגדי הכבוד. בגדים שיש בהם קדושה עצמאית. בגדים אלו בכוחם לתקן את הרע, ולהפכו לטוב. והם משפיעים על האדם מהחוץ לפניו. לכך בגדים אלו מצווה ללבשם שעטנז. עיקר תפקידם של בגדים אלו, להכליל את כוחות הדין והרוע ברובד החסד והטוב. לכך לבשו הכוהנים בבית המקדש בגדי כלאים²².

²² ראה: יומא דף ו. יב. סט. האם אבנטו של כהן הדיוט היה שעטנז כאבנטו של כהן גדול. ונפסק להלכה שהיה שעטנז רמב"ם כלי המקדש פרק ח הלכות א-ב. תוקפם של בגדי כהונה חזק כל כך, שיתכן והם משפיעים על הלובש אף שלא בשעת עבודה. ראה: רמב"ם שם הלכה יא. הלכות כלאים פרק י הלכה לב. וראב"ד שם. תוספות מנחות דף מא. ורא"ש שם. שאגת אריה ישנות סימנים כט-ל.

בזוהר הקדוש מבואר, שתרי"ג המצוות, הם לבושים רוחניים לאדם, שנועדו לתקן את חטא אדם הראשון. כוונת הדברים, המצוות מאירים לאדם מהחוץ לפניו ומתקנים את רובד הרוע שבאדם. החיבור של המצוות לאדם נעשה באמצעות לבוש רוחני מצוות ציצית. לפיכך אמרו חכמינו שמצווה זו שקולה כנגד תרי"ג מצוות, לפי שהיא המצווה המחברת בין הפנים לחוץ ולהיפך. והיא יוצרת את החיבור הרוחני.²³

לכך, מצווה ללבוש ציצית שעטנז²⁴. כאמור, בגד הקדושה מאיר על האדם מהחוץ לפניו. והוא מאפשר לאדם להפוך את רובד הרוע לטוב. הציצית הם בגד הקודש שמעצב לאדם תודעה מחודשת של ביטול הרע לטוב. ולכך מצווה ללבשם שעטנז דווקא.²⁵

אוי דמעות. אבא דמעות. לב שבור, ורצונות ברזל. רחם עלינו. אוי טאטע רחמנות. הלבושים הקדושים. אהה הלבושים. דו היילגער בגדים. שבילי האהבה. נחלי געגועים. בגדי לבן. בגדי זהב. געשמאק ריח גן עדן. נחלי דעת. קיטונות של אהבה.

אבא!! המקיפין דחשמל. גאב מיר דו זכות להתעטף בכותנות אור של אדם הראשון. שעשועים עצומים כשמחך אלוקים בגן עדן. איי המלבושים. אור מקיף דאימא עילאה. החושים של אצילות. הריח של כהן גדול. אבא תן לי את היכולת להפשיט את העור של נחש קדמוני. גוואלד קדמוני קדמוני. שחרר את נשמת תן לי להתגלגל בעבותת האהבה של הציץ החשון והאפוד. תן לצליל פעמוני הרימונים לכבוש את כל מהוי. אוי את כל מהוי. אוקיינוס של תשובה. שובה השם גוואלד גל עיני. חשמל אותי. קח אותי גבוה. קח אותי רחוק.

ההתמודדות מול הבושה. אוי הבושה. החסימות האבירות מעולם לעולם. בשרשראות של ברזל וכבלי הנחש. גבורות הדעת תן בנו להב. להשתחרר מכבלי הבושה הבושה. להתחבר לאנרגיה של תשובה. אנרגיה של שבת קודש. מבוע מלאכי היער הגיבורים שמהפכים את המקיפים לחומות של תשוקה וכסופין. אוי חומת שושן. סורו מעלי. ותנו לי ש"ע נהורין ממקיפין דיהושע. וניצב איתן מחר בראש הגבעה.

²³ ראה: מנחות דף מג: ספר הציוני פרשת שלח. תולעת יעקב סוד הציצית.

²⁴ ראה: יבמות דף ד מנחות דפים לט: מ.

²⁵ סוגיא זו, תבואר ביתר עומק, אם דרושי האר"י בקשר למלבוש הנרנח"י, וכוונת ברכת מלבוש ערומים. המבוארים בשער הכוונות ברכות השחר ונהר שלום דף כג. עוד היה לנו להאריך מענינא דיומא. שאחשוורוש הלביש בגדי כהונה. וציווה להביא את ושתי ללא בגדים. עומק ענין זה נעוץ במלחמת בגדי הטומאה מול בגדי הקדושה. אך אריכות יתר, עלולה לבלבל את תוכן המאמר. והדברים יתבארו בע"ה בפני עצמם.